

JEANNE MACKINOVÁ

Bylo těžké mu odolat...
a ještě těžší ho opustit.

MILOVALA JSEM PICASSA

Přeložila Barbora Klasová

 metafora

Pablo Picasso, jeden z nejvýznamnějších umělců dvacátého století, ale též velký milovník žen. Málokterá dokázala odolat jeho šarmu a mnohdy i vyhlídce stát se nesmrtelnou, být navždy zachycena na jeho plátně či v dokonalých křivkách jeho soch. Pablo Picasso měl za svůj život bezpočet milenek i několik manželek, z nichž některé potkáte i v tomto románu.

Příběhy z Pablova života provází šumění moře, jižní vánek prosycený vůní levandule a tymiánu, zpěv cikád a noci plné zářivých hvězd... a výsledkem je koktejl namíchaný z vášně a krásy, jakému lze jen stěží odolat.

Nechte se tedy přenést na jih Francie do období mezi válkami, ale i do padesátých let v USA poznamenaných neblaze proslulým mccarthismem. Na své cestě se seznámíte nejen s geniálním umělcem a některými z žen, jež prošly jeho životem, ale i s historičkou umění a začínající redaktorkou Alanou Olsonovou, která se na pouti po umělcových stopách dozvídá o minulosti vlastní rodiny víc, než by čekala.

„Chytře vystavěná zápleтка obsahuje dobře načasované zvraty a způsob, jímž autorka kreslí charakteristiky několika žen v Picassově životě, působí realisticky. Díky Mackinové se ženám, jež Picassa milovaly a inspirovaly, konečně dostává pozornosti.“

– Publishers Weekly

JEANNE MACKINOVÁ

MILOVALA
JSEM
PICASSA

Přeložila Barbora Klasová

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

PICASSO'S LOVERS copyright © 2024 by Jeanne Mackin

Translation © Barbora Klasová

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2024

All rights reserved.

ISBN 978-80-7625-830-3 (ePub)

ISBN 978-80-7625-829-7 (pdf)

ISBN 978-80-7625-330-8 (print)

Pro Tima Keanea

*„Tajemství umění spočívá v tom,
že nehledáme, nýbrž nacházíme.“*

PABLO PICASSO

ČÁST PRVNÍ

JEDNA

Paříž

1953

IRÈNE LAGUTOVÁ

Pablo Picasso, můj milenec a zároveň největší umělec, jaký kdy žil, málem vůbec nežil.

Když se narodil, vypadal totiž jako modrobílá vosková figurka novorozence, nehýbal se ani neplakal. „Je mrtvý,“ zašeptala sestra. Matka byla tak vyčerpaná porodem, že si ničeho nevšimla. Avšak strýc, který s Pablovým otcem netrpělivě přecházel z jedné strany chodby na druhou, ještě nikdy mrtvorozeně neviděl a byl na něj zvědavý. Sklonil se nad mrtvé miminko tak těsně, že se ho dotkl žhnoucí špičkou doutníku.

Modrobílý Pablo se zavrtěl. A zanaříkal. Tvářička mu zrudla zlostí. Vzápětí mohutně zakvílel. Největší umělec, jaký kdy žil – a ujišťuju vás, že to není jen můj názor – se rozhodl nezemřít. Oheň ho probudil k životu. A oheň ho při životě držel.

„Zrozený z ohně,“ pronesu.

„Co jsi říkala?“ Mnoho let po svém zázračném zrození se Pablo odvrátí od zrcadla nad umyvadlem a upře na mě své vševidoucí černé oči. Povečeřeli jsme spolu v Café de Flore a strávili noc v jeho ateliéru na Quai des Grands Augustins. Ustlali jsme si mezi bednami, plátny a sochami, všechny

své práce za desítky let vecpal do tohoto jediného prostoru v naději, že budou za okupace v bezpečí před Němci. Z velké části tomu tak bylo. Ve skutečnosti si k němu Němci občas přišli něco koupit, ačkoliv ho jejich režim považoval za dekadentního. Několik obrazů jim prodal.

Hlavně jim však naslouchal, a to velice pozorně, kdyby náhodou zachytil nějakou informaci užitečnou pro odboj. Dělal si z německých vojáků pochodujících našimi ulicemi a vysedávajících v našich kavárnách legraci, pronášel vtipy v tajném francouzském slangu, zatímco oni předstírali, že mu rozumí. Ve skutečnosti je však svými vtipy urážel, což byl jeho hlavní záměr.

Lidé o mém milenci říkali, že žije jen pro umění, že ženy a politika pro něj nejsou zdaleka tak důležité jako umění. Člověk se však mění. Když Franco a Hitler zničili španělské město Guernicu, změnil se i Picasso. Není možné se dívat na jeho obraz, na křičící matky, zavražděné děti a všechno to vyobrazené násilí, a přitom si říkat: *tohle je ten člověk, kterému na lidech a politice nezáleží.*

Taky jsem si všimla, jak se proměnila jeho tvář, když mluvil o Françoise, ženě, která od něj odchází.

„Myslím, že dnes bude krásný den,“ prohodila jsem. „Ale teď se ještě vrať do postele, Pablo, je brzy.“ Urovnala a uhladila jsem pomačkané prostěradlo, které bylo ještě zvlhlé z našich malých bakchanálií.

„Za chvíli tu bude auto. Jestli nebudu připravený, začne Paulo troubit na klakson a udělá na ulici scénu. Je stejně šílený jako jeho matka.“

„Vážně Olga zešílela? Vždycky mi připadalo, že k tomu má sklony. Ačkoliv ty dokážeš pobláznit každou ženu. Proč se s ní jednoduše nerozvedeš?“ V duchu si představuju, jaký by byl náš život, kdybych si Pabla vzala v době, kdy jsme byli ještě mladí. *Moc šťastný asi ne*, říkám si. Ne, rozhodla jsem se správně. I když...

Jak úlevné je teď neřešit služby a jídelníčky a všechny ty další domácí povinnosti, které ženám ničí život a komplikují jim možnost uplatnit se v umění. Ženám není dovoleno jen tak za sebou zavřít dveře, jako to dělávají muži.

Picasso upře pohled zpátky k vlastnímu odrazu v zrcadle a pozorně ho studuje, přitom posouvá břitvou pěnu na tváři, dělá s ní oblouček a na bílém podkladu prosvítne jeho olivově snědá pokožka. Další umělecké dílo.

„Pospěš si a oblékej se,“ vyzve mě. „Olga se se mnou nerozvede. Vždyť to víš.“

„To tvrdíš už roky. Zřejmě je pro tebe dost výhodné mít ženu, se kterou sice žijete odděleně, nicméně se kvůli ní nemůžeš oženit s žádnou jinou.“

Hodí po mně ručník. „Vstávej. Auto tu bude každou chvíli.“

„Slyšíš se, co říkáš, miláčku? Auto. Šofér. Pamatuju si, jak jsi chodil v děravých botách. To bylo v době, kdy jsi byl ještě můj mladoučký milenec.“

„To už je dávno. A není to žádný šofér, ale můj syn.“

„Ano. Od té doby se hodně změnilo.“ Převalím se na záda a zapálím si cigaretu, přitom mi příkrývka sklouzne z nahých nader.

Vidím, kam se upírají jeho oči, na mou tvář to není, a tak zvednu ramena a jemně prsa vyšpulím dopředu.

Zazubí se. Pablovy pohledy jsou jako tahy štětcem. Některé jsou dlouhé, rozvláčné, hutné a plné sytých barev. Jiné jsou krátké, plytké, možná až nahodilé. Pohled, kterým se teď dívá na mě, je někde mezi.

Kdysi ve mně nacházel dostatek inspirace pro celý obraz. Vnímal maso a kosti a svaly ukryté pod kůží, a taky pochybnosti, anebo naopak jistotu v mých očích. Viděl minulost, současnost i budoucnost a dokázal všechno namalovat tak, že čas pozbyl na významu.

Ano, přesně tak mě namaloval. Zachytil všechno najednou, všechny úhly a geometrii mého těla, proměnil mě v cosi

věčného a navždy krásného. Toto dokáže pro ženu udělat jenom umělec. Když na mne hleděla většina ostatních mužů, četla jsem v jejich tvářích jen chtíč a touhu mě vlastnit. Když na mě pohlédl Pablo, jeho tvář zaplnil obdiv – a bylo jen otázkou času, kdy mě zhmotní prostřednictvím čar a tahů štětce.

Jaro, druhý rok Velké války. Ještě mi nebylo ani dvacet a právě jsem se vrátila z mrazivé, vyhladovělé Moskvy, kde bochník chleba stál stejně jako hedvábné šaty. Můj ochránce, ruský velkokníže, začal vysedávat ve své zahradě pod bezútešně holými stromy a lomil rukama. Cítil, že se blíží jeho zkáza. Většina představitelů staré aristokracie to cítila. Nezáleželo mi na něm dost na to, abych čelila zkáze po jeho boku. Tedy alou zpátky do Paříže!

Když mě Pablo poprvé spatřil, seděla jsem na kraji Wallaceovy fontány na Place Émile s tváří obrácenou k slunci, vyhrřívala jsem se jako kočka, užívala si krásného dne a hloubala nad tím, jaké dobrodružství mě asi čeká, zda mou novou láskou bude muž, nebo žena a jestli pro mě bude mít něco dobrého k jídlu. Byl začátek léta. Ve čtvrti Les Halles jsem ukradla hrst třešní a bagetu, ale i tak mi kručelo v břiše.

Ještě jsem pořád měla pelerínu z kožešiny, kterou jsem mohla prodat, ale věděla jsem, že ji budu potřebovat na zimu. Taky jsem měla perlový náhrdelník, jenže ten mi tak slušel, že jsem se s ním nedokázala rozloučit, dokonce ani kvůli vidině dobrého jídla.

Tehdy mě objevil Pablo. Otevřela jsem oči a byl tam, ten malý pohledný Španěl s černýma očima, zíral na mě, jako kdyby nikdy předtím neviděl ženu.

Ohlédla jsem se, abych se ujistila, že jeho pozornost nezaujalo něco zvláštního na fontáně, ale ne – díval se skutečně na mě. Trochu jsem se napřímila a mírně pootočila tvář, abych se mu ukázala z té lepší strany.

Pablo a jeho přátelé právě dojedli oběd. Cítila jsem z jejich dechu rozmarýn z dušeného masa. Zatímco jeho kamarádi byli přiopilí laciným vínem, Pablo byl dokonale střízlivý.

„Pojď se mnou,“ zašeptal ten mladíček a natáhl ke mně ruku.

„Nepůjdu. Proč bych měla?“ Couvla jsem o krok a předstírala nezájem.

„Protože tě namaluju a udělám z tebe nesmrtelnou.“ Přistoupil ke mně blíž a objal mě kolem pasu.

„Předtím, než mě zavlečeš do postele, nebo až potom?“ zasmála jsem se a znovu se od něj odtáhla. Proti posteli jsem nic neměla, ale právě jsem opustila velkoknížete, který mě ještě před snídaní obdaroval perlami. Proč se hned zahazovat s tímhle mladíčkem, soudě podle barvy za nehty umělcem, který nejspíš nemá ani floka?

Vyvlékla jsem se z jeho objetí a odkráčela. Oba jsme však věděli, že mezi námi něco začalo.

Byla jsem to já, kdo ho sledoval, anebo on mě? Celý další týden jsme na sebe naráželi skoro každý den – Paříž není tak velká, aby umělci nevěděli, kde hledat jiné umělce, a já měla za nehty taky barvu. Pokaždé mi řekl totéž: „Pojď se mnou.“ A já odpovíděla: „Ne.“

Jednoho pozdního sobotního večera jsem se vracela do svého pokoje na rue Lepic – zpívala jsem tehdy za stravu v jedné kavárně – když se ke mně můj pohledný Španěl připlížil zezadu a vtáhl mě do přistaveného kočáru. Nebyla jsem vydešená, spíš zvědavá. Kam mě odveze? Jaký bude asi milenec?

Přijeli jsme ke staré vile kousek za Paříží. Vyvrácené dveře, zápach kočičí moči, břečtan prorůstající skrz rozbitá okna do zašlých místností s vlhkými skvrnami na stěnách. Když otevřel hlavní vchod, aby mi ukázal tuhle ruinu, vysmála jsem se mu do očí. Utéct od velkovévody do takové

barabizny! Jakmile Pablo odešel obstarat nám něco k večeři, vydala jsem se zpátky do Paříže.

Jenže ani následující týden nepřinesl žádné dobrodružství, které by splňovalo má očekávání, a já nedokázala vyhnat z myslí ty jeho černé oči, způsob, jakým se na mě díval, sílu, kterou měl v pažích. Představovala jsem si, jak se dělíme o chléb a pomeranče, které položil na stůl, a taky o plátky šunky. Byla jsem čím dál zvědavější na to, jaký je asi v posteli. A tak jsem se vydala zpátky do vily. Za Pablem. Čekal tam na mě.

„Věděl jsem, že se vrátíš,“ prohlásil. „Hned jak jsem tě poprvé uviděl, bylo mi jasné, že tahle žena bude chtít žít navěky.“

Začal mě malovat hned, jak jsme dojedli pomeranče, ještě dřív, než jsme se pomilovali.

To se odehrálo před třiceti lety.

„Chtěl bys mě malovat znovu?“ zeptám se, vstanu z postele a zapózuju v křesle, jednu nohu přehozenou přes opěradlo, druhou v úhlu, který nemůže žádného uctíváče kubismu nechat chladným.

Chvíli si mě prohlíží. A potom pronese: „Ne. Tvůj obličej už příliš důvěrně znám. Nevidím v něm nic nového.“ Já si ale všimnu pohybu jeho očí a ukazováčku, kterým mimoděk kreslí do vzduchu malou kružnici. Určitá linie v mé póze přece jen upoutala umělcovu pozornost.

Zasměju se. „Tvá slova mi nemůžou ublížit, byť se o to snažíš sebevíc. Vždycky budu mladší než ty, Pablo. Na to nezapomínej.“

Do tváře se mu vrátí část něhy z uplynulé noci a pak mi úsměv oplátí.

Stále s břitvou v ruce se otočí zpátky k zrcadlu a zadívá se na muže s tvářemi pokrytými pěnou.

„Touhle dobou obvykle do koupelny přichází Françoise s mým synem Claudem. Vždycky je rozesměju, když prstem kroužím v pění a tvořím si na tváři obrazce. Třeba klauna s otazníky nad očima.“

Potom odloží břitvu na kraj umyvadla a v hrdé tváři se mu objeví náznak smutku.

V Paříži už moc času netráví, tenhle starší Picasso. Má dům na jihu, kde je slunce, žena, děti. Říká, že je tam lepší světlo, ale já si myslím, že mu slunce a teplo především dělají dobře na těle i na duši. Oba jsme už ve věku, kdy toužíme po pohodlí.

Vypráví mi často o té ženě, o Françoise, aby ve mně vzbudil žárlivost. Touha po pomstě ho nikdy neopustila, protože mě před lety požádal o ruku a já ho odmítla. Pořád tam je, číhá na pozadí všeho, co k sobě cítíme.

Françoise Gilotová s tmavými vlasy, černým, výrazně klenutým obočím, dlouhými, pevnými pažemi i nohama. Jeho žena-květina. Maloval ji, kreslil, modeloval. Snad tisíckrát. Jsou to krásné obrazy. Žárlím na všechny její portréty.

Françoise, která s ním žije téměř deset let a dala mu dvě děti, teď vyhrožuje, že od něj odejde.

Ubohá malá Marie-Thérèse, jeho milenka předtím, než ji nahradila Françoise. Bylo jí sedmnáct, když ji Pablo poprvé zastavil před obchodním domem Galeries Lafayette. Nikdy o něm do té doby neslyšela! Okamžitě ji začal malovat, ačkoliv ve jménu zachování slušnosti se s ní nevyspal, dokud jí nebylo osmnáct. V jeho portrétech se často proměňuje v talíře plné ovoce. Žena k nakousnutí, domácí hospodyňka.

Marie-Thérèse čeká už celá léta, že se k ní vrátí, a pokud se k ní donesly poslední zvěsti, musí být bez sebe nadšením. Zbytečně. Nevrátí se ani k Marii-Thérèse, ani k žádné jiné. Když Pablo s někým skončí, není cesty zpět. Jedinou výjimkou jsem já. Ke mně se vrací pořád.

Ale stejně. Vážně ho chce Françoise opustit? To přece není možné. Nebo je? A kdo se stane jeho novou milenkou, říkám si v duchu, jeho oslnivou, originální a oddanou múzou? Už si vybral?

Pablo, který stále stojí před zrcadlem, stírá poslední zbytky pěny, aby odkryl svou tvář. Má už obličej staršího muže, ale ženy se za ním stále otáčejí a šeptají si mezi sebou, když je mívá.

Françoise je také umělkyně a ze všech jeho portrétů, které kdy vznikly, jsou ty její nejlepší – to uznávám i já. Dokázala zachytit pohled jeho očí – temných a velkých, tázavých a zkoumavých. Pohled, kterým vás vidí a nevidí zároveň, protože umělec záměrně vidí jen to, co může využít pro svou tvorbu.

A cítí jen to, co je pro umění nezbytné.

„Vzpomínáš si na naši vilu?“ zeptám se. „Na tu, do které jsi mě unesl?“ Samozřejmě, že si na ni vzpomíná. Jenže já chci slyšet od něj, že si pamatuje na naši lásku, toužím po troše toho sentimentu. I po letech se mi při pohledu na něj zrychlí tep. Žádný jiný muž na mě nemá takový účinek a já chci, aby se tep zrychlil i jemu. Chci od něj víc než zkoumavý pohled umělce, chci, aby po mně toužil. Jenže touha už mezi námi není. Snad přátelství, občas chůvě. To je všechno.

Najednou nemám stání, a tak se zvednu z křesla a s prostěradlem omotaným kolem boků bloumám po ateliéru. Dřevěná podlaha mi s každým krokem zavrže pod nohama. V jednom rohu stojí řada pláten pečlivě srovnaných podle velikosti. Vrchní stranu obrazů přikrývá silná vrstva prachu, a když se jimi probírám, vylétají z nich moli a za chvíli jich tam krouží celý roj.

Některé z obrazů poznávám, kubistické malby střídají díla až klasicistní. Začátek dvacátých let, pomyslí si, a seřazuju si je v hlavě chronologicky za sebou tak, jak si jiná žena pamatuje data narození svých neterí a synovců. Všechny vznikaly přibližně ve stejné době, kdy namaloval i můj obraz a nazval ho *Milenci*.

„To nejsi ty,“ trval na svém, ačkoliv jsem mu právě k tomuto obrazu stála v ateliéru modelem. „Na téhle ženě mi záleželo. Jak bys to mohla být ty?“